

USUKiPo

Ukládání povinnosti

USPrVIM

Právo vlastnit majetek, nabývání majetku

USPrSdr

Právo sdružování

Pl. ÚS 26/94

296/95 Sb.

>

1. Ústava České republiky vychází z reprezentativní demokracie, v níž je tvorba politické vůle a formace státní moci výsledkem volné soutěže politických stran (čl. 5 Ústavy) v rámci demokratického právního státu. Výsledkem této soutěže je určitý výsledný politický profil státní moci. Proto zásahy státních orgánů zpět do života politických stran jsou nežádoucí, jakmile by mohly průběh volné soutěže stran ovlivnit - např. i tím, že chování určitých stran označí za "nehospodárné" nebo "neúčelné". To by odporovalo ústavní zásadě, že politické strany a politická hnutí jsou odděleny od státu (čl. 20 odst. 4 Listiny základních práv a svobod).

2. Oddělení stran od státu však neznamená, že strany mají povahu soukromých spolků. Česká ústava stejně jako většina evropských ústav vychází z toho, že politické strany a politická hnutí sice nejsou institucemi veřejné moci a nemají veřejnoprávní povahu, na druhé straně však plní v souladu s ústavou určité úkoly veřejného zájmu, nezbytné pro život státu založeného na reprezentativní demokracii. Zejména pak musí být demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy) také demokratickým způsobem, tj. ve volbách založených na soutěži politických stran, legitimován. Z tohoto obecného zájmu plyne i nárok na to, aby stát plnění těchto pro stát nezbytných úkolů umožnil a podpořil. Tomu odpovídá též úprava financování politických stran státem, vedená snahou po částečné úhradě jejich nákladů na činnost, jež je ve veřejném zájmu. Ústavní soud v odůvodnění svého nálezu odmítl však představu, že by se státní příspěvky měly stát základním zdrojem příjmů politických stran. Finanční podpora stran státem nesmí překročit hranici čl. 20 odst. 4 Listiny základních práv a svobod chránící autonomii a nezávislost stran na státu.

3. Finanční hospodaření politických stran je citlivou otázkou. Česká republika dosud nezavedla povinnost stran zveřejňovat své účetní zprávy a učinit tak své finanční hospodářství pro veřejnost "průhlednějším". Novela zákona v ustanoveních, jež jsou tímto nálezem zrušena, se naopak pokusila podrobit finanční hospodaření stran intenzivní kontrole státního orgánu - **Nejvyššího kontrolního úřadu**. Kontrola jejich financí a posuzování "hospodárnosti" a "účelnosti" použitých prostředků nesmí být věcí státních orgánů, příslušných pro kontrolu státního majetku. Zmocnění k tomu, aby v rozporu s obecným chápáním byl pro potřeby zákona o NKÚ za státní majetek považován i majetek politických stran a politických hnutí, je i formálně ústavně nepřijatelné, protože rozšiřuje obsahově čl. 97 odst. 1 Ústavy cestou obyčejného zákona, tj. obchází ústavu.

4. Představa, že se stranám zakáže jakákoli činnost, a to i publikační a propagační, založená na podnikatelském principu a tím se dosáhne jejich "rovnosti" a "mravnosti" v politické soutěži,

